

Skutočná prítomnosť Ježiša Krista v Eucharistii ako fakt

Jozef Duháček

4. januára 2021 ✚ Cirkev ✚ Eucharistia

V tomto článku, ktorý čerpá predovšetkým z katolíckej encyklopédie (imprimatur) stručne zhrnieme fakt skutočnej prítomnosti, ktorý je centrálnou dogmou a dogmy, ktoré s tým súvisia: úplnosť skutočnej prítomnosti, transsubstanciáciu, trvalosť skutočnej prítomnosti a eucharistickú adoráciu a pristavíme sa pri niektorých pokusoch preniknúť do rozličných aspektov tohto vznešeného tajomstva.

Skutočná prítomnosť ako fakt

Teológia nejaký zjavený fakt dokazuje zásadne z prameňov viery teda Písma a Tradície, s ktorými je spojený neomylný učiteľský úrad Cirkvi.

Dôkaz z Písma

Sa nachádza jednak v slovách prísľúbenia (Jn 6:26), ale najmä v slovách ustanovenia zaznamenaných v Synoptických evanjeliách a u sv. Pavla (1. Kor 11:23).

Slová prísľúbenia (Jn 6)

Zázrakom rozmnoženia chlebov a rýb a kráčaním po vode v predchádzajúci deň Kristus nielen pripravil svojich poslucháčov na vznešenú reč, ktorá obsahovala prísľub Eucharistie, ale dokázal im aj to, že ako Všemohúci Bohočlovek má moc nezávislú od prírodných zákonov a môže im preto dať nadprirodzený pokrm, ktorým nie je nič iné, ako Jeho vlastné telo a krv. Túto reč mal v Kafarnaume (Jn 6:26–72) a je rozdelená na dve časti, o ktorých vzťahu sa katolícki exegeti rôznia. Nič nebráni tomu, aby sme interpretovali prvú časť (Jn 6: 26–48) metaforicky a chápali „chlebom z neba“ samotného Krista, ako predmet viery, ktorý má byť prijatý – v prenesenom význame – ústami viery, ako duchovný pokrm.

Takéto obrazné vysvetlenie druhej časti reči (Ján 6: 52–72) je však absolútne nemožné, čo pripúšťajú aj protestantskí exegeti (Delitzsch, Kostlin, Keil, Kahnis a ďalší). Celá štruktúra reči si vyžaduje doslovný výklad slov: „*Jedzte telo Syna človeka a pite jeho krv.*“ Pretože Kristus vo svojom príhovore spomína trojnásobný pokrm, mannu v minulosti (Jn 6:31, 32, 49, 59), nebeský chlieb súčasnosti (Jn 6:32) a Chlieb života v budúcnosti (Jn 6:27, 52), čo zodpovedá trom druhom pokrmu, trom rôznym obdobiam a trom rozdávačom – Mojžiš rozdával mannu, Otec živí vieru človeka v Božieho Syna, ktorý sa stal telom a nakoniec Kristus dáva svoje vlastné telo a krv.

Aj keď sa manna jedla ústami, nemohla ako dočasný pokrm odvrátiť smrť. Druhým pokrmom, ktorý ponúka Nebeský Otec, je chlieb z neba, ktorý dával vtedy a tam Židom pre ich duchovnú výživu – skrze vtelenie im dával svojho Syna za predmet viery. Ak je však tretí druh jedla, ktoré sám Kristus sľubuje dať až v budúcom čase, **nový pokrm, ktorý sa líši od pokrmu viery, tak to nemôže byť nič iné, ako Jeho pravé telo a krv, aby sme ho skutočne jedli a pili vo svätom prijímaní.** Preto použil realistický výraz „*žuť*“ (Jn 6:54, 56, 58: trogein), keď hovoril o svojom Chlebe života. V Ján 6:51, 53 použil

slovo „jesť“ phagein. Kardinál Bellarmine (De Euchar., I, 3) správne upozorňuje na skutočnosť, že ak Kristus mannu označil za obraz Eucharistie, tak tá musí byť viac než len požehnaným chlebom, pretože inak by sa obraz zásadne nelíšil od zobrazovaného.

To isté platí pre ostatné predobrazy Eucharistie, ako sú chlieb a víno obetované Melchizedechom, predkladané chleby v chráme (*panes propositionis*), či veľkonočný baránok. Neprípustnosť obrazného výkladu dokazuje ešte silnejšie analýza nasledujúceho textu: „*Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život; a vzkriesim ho v posledný deň, lebo moje telo je pravý pokrm; a moja krv je pravý nápoj.*“ (Jn 6: 54–56)

Je pravda, že aj medzi Semitmi a v samotnom Písme má fráza „jesť niekoho mäso“ obrazný význam a to „niekoho prenasledovať, trpko nenávidieť“. Ak sa teda majú Ježišove slová brať obrazne, zdá sa, že Kristus prisľúbil svojim nepriateľom večný život a slávne vzkriesenie ako odmenu za zranenia a prenasledovania namierené proti Nemu. Druhý výraz „piť niečiu krv“, má v Písme len jeden obrazný význam a to strašný trest (Iz 49:26; Apokalypsa 16: 6); ale v tomto texte je aj táto interpretácia nemožná. **Z toho vyplýva, že pod pojmom jesť a piť treba rozumieť doslovne skutočnú účasť na Kristovej osobe.**

Tento výklad dokonale súhlasí s reakciou poslucháčov a postojom Krista, pokiaľ ide o ich pochybnosti a námietky. Reptanie Židov je jasný dôkaz toho, že Ježišove slová pochopili doslovne (Jn 6:53). A Kristus ich chápanie nezobral ako nedorozumenie, ale zopakoval to ešte dôraznejším spôsobom (Jn 6:54). A tak boli mnohí z jeho učeníkov pohoršení a povedali: „*Tvrdá je to reč, kto to môže počúvať?*“ (Jn 6:61) Kristus ale neodvolal to, čo povedal a ešte im vyčítal, že majú slabú vieru – narážkou na Svoj nebeský pôvod, Svoje budúce nanebovstúpenie. A bez ďalších okolkov ich nechal odísť (Jn 6:62). Potom sa obrátil na dvanástich apoštolov s otázkou: „*Aj vy chcete odísť?*“

Nato Peter vystúpil a povedal: „*Pane, ku komu pôjdeme? Ty máš slová večného života. A my sme uverili a poznali, že si Kristus, Syn Boží.*“ (Jn 6: 68) Celá scéna diskusie a reptania dokazuje, že zwingliánsky a anglikánsky výklad verša „*Je to duch, ktorý oživuje, telo nič neosoží*“, atď., ako následné vysvetlenie alebo odvolanie tejto „tvrdej reči“, je neprípustný, pretože spomínaní učeníci aj tak odišli, zatiaľ čo Dvanásti prijali s vierou tajomstvo, ktorému dovtedy nerozumeli.

Kristus nepovedal: „*Moje telo je duch*“, teda že to treba chápať v prenesenom význame, ale: „*Slová, ktoré som vám povedal sú duch a život.*“ Existujú dva názory, ako tento text interpretovať. Mnoho otcov vyhlasuje, že skutočné Ježišovo telo (*sarx*) sa nemá chápať oddelené od Jeho božstva (*spiritus*), ale ako úplne patriace k nadprirodzenej sfére. Druhé a fundovanejšie vysvetlenie tvrdí, že v biblickom rozpore „tela a krvi“ s „duchom“ to prvé vždy znamená telesné zmýšľanie, to druhé intelekt osvetlený vierou a že Ježiš v tejto pasáži zdôraznil skutočnosť, že vznešené tajomstvo Eucharistie možno pochopiť iba vo svetle nadprirodzenej viery, kým telesne zmýšľajúci ľudia, ktorí sú zatažení bremenom hriechu, ho nemôžu pochopiť.

zdroj: Pixabay

Slová ustanovenia

Magna Charta Cirkvi sú však slová ustanovenia: „*Toto je moje telo – toto je moja krv*“, ktorej doslovného významu sa Cirkev nepretržite pridrža od najstarších čias. Skutočná prítomnosť je preukázaná pozitívne nevyhnutnosťou doslovného významu týchto slov a negatívne vyvrátením obrazných výkladov. Pokiaľ ide o prvé, samotná existencia štyroch odlišných rozprávání o Poslednej večeri Mt 26:26, Mk 14:22, Lk 22:19, 1 Kor 11:24 jasne favorizuje doslovný výklad. Napriek ich nápadnej jednomyselnosti, čo sa týka podstatných vecí, sú prvé dve jednoduchšie a jasnejšie, druhé dve sú bohatšie na podrobnosti a uvádzajú viac slov, ktoré odkazujú na kalich.

Je to prirodzené a zvyčajné, keď štyria rôzni rozprávači v rôznych krajinách a v rôznych dobách rôznym okruhom čitateľov zaznamenávali, ako sa niečo stalo, tak sa niekde vyskytne trochu odlišná reč, usporiadanie slov, niekto uvedie viac podrobností, iný spomenie menej dôležitú poznámku, zatiaľ čo všetci jednoznačne vyjadrujú skutočne zamýšľaný význam udalosti. To je pochopiteľné. Ale nikde nenájdeme ani najmenší dôvod pre obrazný výklad ustanovenia. Ak by potom bola prirodzená, doslovná interpretácia nepravdivá, muselo by sa samotné Písmo považovať za príčinu zhubného omylu vo viere a závažného zločinu vzdávania bohopocty obyčajnému chlebu. Taký predpoklad sa len málo zhoduje s charakterom štyroch svätopiscov a s inšpiráciou Svätého písma.

Nesmieme opomenúť skutočnosť, že jeden zo štyroch rozprávačov svoj opis ustanovenia následne vysvetľoval doslovne. Sv. Pavol (1. Kor 11:27), veľmi dôrazne označuje nehodného príjemcu za „vinného z tela a z krvi Pána“. O ťažkom hriechu proti samotnému Kristovi nemôže byť reč, pokiaľ predpokladáme, že pravé telo a skutočná Kristova krv v Eucharistii nie sú skutočne prítomné. Ďalej, ak sa budeme venovať iba samotným slovám, ich prirodzený zmysel je taký silný a jasný, že Luther v roku 1524 písal kresťanom v Štrasburgu: „*Som chytený a nemôžem uniknúť, text je príliš silný.*“ (De Wette, II, 577)

Nevyhnutnosť použitia prirodzeného významu sa nezakladá na absurdnom predpoklade, žeby Kristus nemohol používať obrazy a prirovnania, ale na potrebe, aby sa veci takého prvoradého významu nezahaľovali nezmyselnými a klamnými metaforami. Obrazy zvyšujú zrozumiteľnosť reči iba vtedy, keď je zrejмый obrazný význam, a to buď z konkrétnej situácie alebo z bežnej reči. To však ani v prípade prisľúbenia ani ustanovenia neplatilo. Kristus v Kafaurne hovorí: „*Chlieb, ktorý ja dám, je moje telo za život sveta.*“ (Jn 6:52) Takto mohol hovoriť len Bohočlovek; takže viera v skutočnú prítomnosť nevyhnutne predpokladá vieru v pravé Kristovo božstvo.

Vyššie uvedené pravidlá by samy osebe potvrdili doslovný význam, aj keby slová ustanovenia boli len „*Toto je moje telo – toto je moja krv*“. Ale v pôvodnom texte po *corpus* (telo) a *sanguis* (krv) nasledujú dôležité doplnky, Telo je označené ako „*sa dáva za vás*“ a Krv ako „*sa vylieva za vás a za mnohých*“; preto bolo Telo dané apoštolom tým istým Telom, ktoré bolo ukrižované na Veľký piatok a kalich, tou istou Krvou, ktorá bola vyliata na kríži za naše hriechy, preto vyššie **uvedené výroky priamo vylučujú každú možnosť obrazného výkladu**.

K rovnakému záveru dospejeme pri zvážení sprievodných okolností, berúc do úvahy poslucháčov aj Ustanovujúceho. Tí, ktorí počuli slová ustanovenia, neboli študovaní racionalisti, disponujúci kritickým vybavením, ktoré filológom a logikom umožní analyzovať nejasnú a záhadnú frazeológiu; boli to jednoduchí, nevzdelaní rybári, ktorí s detskou naivitou viseli na slovách svojho Majstra a s hlbokou vierou prijímali všetko, čo im povedal. S touto detskou dispozíciou musel Kristus rátať, najmä v predvečer svojho umučenia a smrti, keď im odovzdával svoju poslednú vôľu a hovoril ako umierajúci otec k svojim deťom.

V okamihu tak strašnej vážnosti a dôležitosti je na mieste len reč, zbavená nezrozumiteľných obrazov so slovami zodpovedajúcimi presne tomu zmyslu, ktorý mal byť vyjadrený. Je tiež potrebné pamätať na to, že Kristus ako Vševediaci Bohočlovek musel predvídať hanebný omyl, do ktorého by priviedol svojich apoštolov a svoju Cirkev, ak by rozprával v tajomných metaforách; lebo Cirkev sa až do dnešných dní na slová Kristove odvoláva v učení i praxi. Ak teda klaňaním sa obyčajnému chlebu a vínu koná modloslužbu, nesie za tento zločin zodpovednosť samotný Bohočlovek.

Okrem toho chcel Kristus ustanoviť Eucharistiu ako najsvätejšiu sviatosť, ktorá sa má v Cirkvi sláviť až do konca času. **Obsah a základné časti sviatosti však museli byť dané dostatočne jasne, aby sa kategoricky vylúčila každá chyba v neskoršej liturgii a bohoslužbe.** Ako možno vyvodiť zo slov pri konsekrovaní Kalicha, Kristus ustanovil Novú zmluvu vo svojej krvi, kým Starý zákon bol ustanovený krvou zvierat (porov. Exodus 24: 8; Hebrejom 9:11).

Právnicki so zmyslom pre spravodlivosť trvajú na tom, aby sa v diskutabilných bodoch slová poslednej vôle vždy brali v ich prirodzenom, doslovnom zmysle; lebo sú vedení správnym presvedčením, že každý porúčiteľ zdravej mysle, je pri písaní poslednej vôle vedený snahou o maximálnu jasnosť a zrozumiteľnosť. Kristus nám podľa doslovného významu svojho testamentu zanechal vzácne dedičstvo, nie obyčajný chlieb a víno, ale Svoje Telo a Krv. Máme právo odporovať a priamo do tváre mu povedať: „*Nie, toto nie je Tvoje Telo, ale iba chlieb, znamenie tvojho tela?*“

dokončenie v II. časti – Dôkazy z Tradície o prítomnosti celého Krista v Eucharistii

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/skutocna-pritomnost-jezisa-krista-v-eucharistii-ako-fakt/>